

ВИБІР ПІДХОДУ ДО ОЦІНКИ ВАРТОСТІ БАНКУ В УГОДАХ M&A МЕТОДОМ АНАЛІЗУ ІЄРАРХІЙ

Яременко Наталія Сергіївна

Науковий керівник: к.т.н., доцент Гриценко К. Г.

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ» (м. Суми)

Найбільш поширеною формою реорганізації в Україні та світі являються угоди злиття та поглинання (M&A - від англ. Mergers and Acquisitions). Одним з найважливіших аспектів цих угод є визначення коректної ціни, що дає можливість зробити висновок про доцільність угоди як для банку-покупця так і для банку-продавця.

В практиці українських оцінювачів не виділяється одного універсального методу оцінки вартості банку, який би можна було використовувати при злитті та поглинанні. Згідно до Національного стандарту №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» в Україні законодавчо закріплена обов'язковість застосування доходного, порівняльного та витратного підходів до оцінки вартості будь-якого об'єкту [1].

Вибір підходу та відповідного методу оцінки вартості банку залежить від багатьох факторів, серед яких можна виділити мету оцінки, вид вартості, що оцінюється, наявність достатньої вихідної інформації.

З огляду на це, для обґрунтування вибору підходу до оцінки вартості банку, найбільш прийняттого в угодах злиття та поглинання, пропонується використати метод аналізу ієрархій (MAI). Згідно з цим методом вибір альтернатив здійснюється за допомогою парних порівнянь, чисельно оцінюваних за визначеною шкалою Т. Сааті [2].

Обґрунтування вибору того чи іншого підходу до оцінки вартості банку при злитті та поглинанні пропонується проводити за наступними критеріями:

- 1) можливість розрахунку інвестиційної вартості об'єкта оцінки;
- 2) можливість врахування майбутнього потенціалу банку;
- 3) доступність інформації, необхідної для реалізації методу;
- 4) визначення вартості банку як неперервно-функціонуючої структури.

Представлення задачі в ієрархічній формі буде мати вигляд:

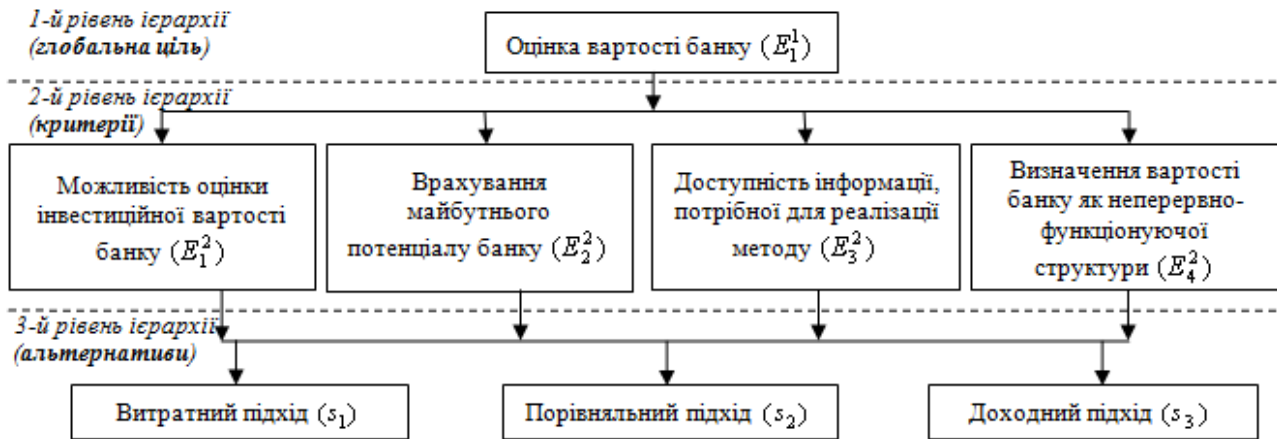

Рисунок 1 – Структура ієрархічної моделі вибору підходу до оцінки вартості банку в угодах М&А

Побудуємо $n+1$ обернено симетричну (тобто $a_{ij} = 1/a_{ji}$) матрицю попарних порівнянь, яка наведена в таблиці 2.

Таблиця 2 – Матриця попарних порівнянь другого рівня ієрархії

№	Критерії	E_1^2	E_2^2	E_3^2	E_4^2	Локальні пріоритети, u_i
1	E_1^2	1	3	3	5	0,504
2	E_2^2	1/3	1	1	3	0,195
3	E_3^2	1/3	1	1	7	0,241
4	E_4^2	1/5	1/3	1/7	1	0,061
$\lambda_{\max} = 4,19, IU = 0,063, BU = 0,069$						

За таблицею 2 можемо зробити висновок, що найбільшу значимість для обґрунтування вибору підходу до оцінку вартості банку при злитті та поглинанні має тип вартості, що оцінюється, а саме можливість розрахунку інвестиційної вартості банку – 50,4%, на другому місці знаходиться критерій доступності інформації, необхідної для реалізації методу – 24,1%, на третьому – критерій врахування майбутнього потенціалу банку – 19,5%.

Оцінки відносної важливості критеріїв повинні бути узгоджені. В якості оцінки узгодженості суджень експерта у розрізі матриці попарних порівнянь використовується індекс узгодженості суджень (IU) та відносна оцінка узгодженості суджень (BU). В даному дослідженні значення відношення

узгодженості склало 6,9%, при максимально допустимому рівні 10%, що свідчить про високий рівень узгодженості суджень експерта.

Таблиця 3 – Матриця попарних порівнянь третього рівня ієрархії

№	E_1^2	s_1	s_2	s_3	Локальні пріоритети, u_i	№	E_2^2	s_1	s_2	s_3	Локальні пріоритети, u_i
1	s_1	1	1/5	1/7	0,072	1	s_1	1	1/3	1/9	0,066
2	s_2	5	1	1/3	0,279	2	s_2	3	1	1/7	0,149
3	s_3	7	3	1	0,649	3	s_3	9	7	1	0,785
$\lambda_{\max} = 3,06, IV=0,032, BV=0,056$						$\lambda_{\max} = 3,08, IV=0,040, BV=0,069$					
№	E_3^2	s_1	s_2	s_3	Локальні пріоритети, u_i	№	E_4^2	s_1	s_2	s_3	Локальні пріоритети, u_i
1	s_1	1	9	7	0,785	1	s_1	1	1/7	1/9	0,055
2	s_2	1/9	1	1/3	0,066	2	s_2	7	1	1/3	0,290
3	s_3	1/7	3	1	0,149	3	s_3	9	3	1	0,655
$\lambda_{\max} = 3,08, IV=0,040, BV=0,069$						$\lambda_{\max} = 3,08, IV=0,040, BV=0,069$					

Застосуємо принцип синтезу для визначення глобальних пріоритетів підходів до оцінки вартості банку в угодах М&А.

Таблиця 4 – Визначення найбільш пріоритетного підходу до оцінки вартості банку при злитті та поглинанні

Підходи до оцінки \ Критерії	E_1^2	E_2^2	E_3^2	E_4^2	Глобальні пріоритети підходів оцінки вартості банку
		0,504	0,195	0,241	
s_1	0,072	0,066	0,785	0,055	0,242
s_2	0,279	0,149	0,066	0,290	0,203
s_3	0,649	0,785	0,149	0,655	0,556

За результатами розрахунків можна зробити висновок, що з метою оцінки вартості банку при злитті та поглинанні найбільш доцільним є використання доходного підходу. Хоча він і має ряд недоліків притаманних традиційним методам оцінки вартості, однак є найбільш прийнятним в угодах М&А і може бути базою для подальших досліджень.

1. Про затвердження Національного стандарту №1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав» [Текст] : постанова Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2003 р. № 1440 // Офіційний вісник України від 26.09.2003 р. — 2003. — № 37. — С. 64.

2. Саати, Т. Принятие решений. Метод анализа иерархий [Текст] : пер. с. англ. Р. Г. Вачнадзе / Т. Саати. – М. : «Радио и связь», 1993. – 278 с.